

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री हरिकृष्ण कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री टंकबहादुर मोक्तान
आदेश

०६९-WO-११४२

मुद्दा:- उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत।

रौतहट जिल्ला, बसबिटी जिगडिया गा.वि.स.वडा नं.५ घर भई हाल नेपाल विद्युत प्राधिकरण काठमाडौं क्षेत्रीय कार्यालयमा तह १० को प्रबन्धक पदमा कार्यरत निवेदक रामचन्द्र गुप्ता -----१

विरुद्ध

नेपाल विद्युत प्राधिकरण, केन्द्रीय कार्यालय, दरबारमार्ग, काठमाडौं -----१
ऐ. स्थित ऐ.को सञ्चालक समिति -----१
ऐ. स्थित ऐ.को कार्यकारी निर्देशक -----१
ऐ. स्थित ऐ.को उपकार्यकारी निर्देशकको कार्यालय प्रशासन जनसाधन विभाग -१ विपक्षी
ऐ. स्थित ऐ.को केन्द्रीय कर्मचारी प्रशासन शाखा -----१
ऐ.को कर्मचारी प्रशासन महाशाखा -----१
ऐ.को कर्मचारी प्रशासन अभिलेख -----१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र धारा १०७(२) बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकार अन्तर्गतको भई दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यसप्रकार रहेको छ:-

१. म निवेदक नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा मिति २०४२।४।३१ मा अधिकृत स्तर तृतीय श्रेणीको असिष्टेण्ट ईन्जिनियर पदमा नियुक्ति पाई मिति २०४२।५।१ देखि लागू हुने गरी तह ७ को ईन्जिनियर पदमा मिलान भई भिन्न भिन्न मितिमा पदोन्नति हुँदै आएको र मिति २०६५।४।२९ मा प्रबन्धक पदमा बढुवा नियुक्ति भएको छ । मेरो जन्ममिति सन् १९५८।११।२४ तदनुसार वि.सं. २०१५।८।९ हो । सोही जन्ममितिको आधारमा मैले भारत सरकारले तत्कालिन श्री ५को सरकारलाई उपलब्ध गराएको कोलम्बो प्लान

छात्रवृत्ति अन्तर्गत प्रतिस्पर्धाको आधारमा छनौट भई मद्रास विश्व विद्यालय रिजनल ईन्जिनियरिङ्ग कलेज तामिलनाडुबाट स्नातक ईन्जिनियरिङ्गको शैक्षिक उपाधि हासिल गरेको छु । मैले एस.एल.सी. फर्म भर्दा भूलवश जन्ममिति २०१२।०२।१२ लेखिन गएको हुँदा सच्चाई पाउँ भनी निवेदन दिई श्री शंकर हाईस्कूल हालको श्री शंकर गुदर उच्च माध्यमिक विद्यालयमा निवेदन दिई परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयमा सिफारिश गराई परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट वि.सं. २०१५।०८।०९ (ई.सं.१९५८।११।२४) हुने गरी एडमिसन रजिष्टर समेत सच्चाई एस.एल.सी. बोर्डमा जानकारी गराइएको र सम्बन्धित गा.वि.स.बाट म निवेदकको जन्ममिति २०१५।०८।०९ हुने व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ भनी सिफारिश गरेको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण, कर्मचारी विनियमावलीको नियम ८४(१) र ९३(२) मा कर्मचारीले ५८ वर्ष पूरा नभएसम्म प्राधिकरणको सेवा गर्न पाउने हक सुनिश्चित गरेको छ । उक्त व्यवस्थाको बमोजिम कुनै पनि कर्मचारीलाई ५८ वर्ष पूरा नभई सेवाबाट अवकाश दिन मिल्दैन । मेरो वास्तविक जन्म मितिको आधारमा उमेरको हिसाब गरी निवेदकको मिति २०७०।२।१२ मा उमेर ५८ वर्ष पूरा हुने भनी मिति २०६९।९।२७ को पत्र दिएकाले मेरो वास्तविक जन्ममिति कायम गरी पाउँ भनी कार्यकारी निर्देशक समक्ष निवेदन दिएकोमा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयको मिति २०६९।१०।१० को पत्रमा उल्लेख भएको जन्ममिति तथा तत्कालिन श्री ५ को सरकार गृह मन्त्रालयको मिति २०५३।२।१ को परिपत्र लगायतको आधारमा अवकाशको जनाउ यथावत कायम रहने व्यहोरा मिति २०६९।१०।१५ को निर्णय अनुसार जानकारीको लागि अनुरोध छ भनी मिति २०६९।१०।१९ को पत्र दिएकाले गृह मन्त्रालयको पत्रमा शैक्षिक प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको उमेरका सम्बन्धमा कुनै विवाद भएमा सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालय बुझी प्रमाणित हुन आएमा त्यसलाई आधार मान्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिएकाले मैले जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रौतहटको सिफारिश साथ मिति २०६९।११।१७ मा उप कार्यकारी निर्देशक समक्ष निवेदन दिएकोमा उमेर र अवकाशको सम्बन्धमा कुनै निर्णय नगरी पूर्व निर्णय र पत्र यथावत रहेको आसयको पत्र मिति २०६९।११।३० मा दिएको छ । निवेदकको वास्तविक जन्ममिति २०१५।८।९ रहेकाले अवकाश दिने भनी उल्लेख भएको मिति २०७०।२।१२ मा उमेर ५८ वर्ष नभै ५४ वर्ष ५ महिना २७ दिन मात्र हुने हुँदा निवेदकलाई उमेर नपुगी अनिवार्य अवकाश

दिन खोजिएको मिति २०६९।९।२७ को जनाउ पत्र, मिति २०६९।१०।१५ मा भएको निर्णय, निर्णयको जानकारी गराएको मिति २०६९।१०।१९ को पत्र, जन्ममिति सम्बन्धमा लेखिएको मिति २०६९।११।३० को पत्र लगायत सो सम्बन्धमा प्रत्यर्थीहरुबाट भए गरिएका टिप्पणी, आदेश, निर्णय, पत्र, पत्राचार लगायतका सम्पूर्ण काम कारबाहीहरु नेपालको अन्तरिम संविधानको धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी म निवेदकको बास्तविक जन्ममिति २०१५।०८।०९ कायम गरी मिति २०७३।८।९ सम्म सेवा गर्न दिनु दिलाउनु भनी परमादेश लगायतका जो चाहिने आज्ञा आदेश जारी गरी पाउँ साथै निवेदनको अन्तिम किनारा नभएसम्म विवादित पत्रहरुको कार्यान्वयन नगर्नु, नगराउनु, यथा अवस्थामा राख्नु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ बमोजिम प्रत्यर्थीहरुको नाउँमा अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदनपत्र ।

२. यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो ? यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटोका म्यादबाहेक १५ (पन्ध्र) दिनभित्र आफै वा आफ्नो कानून बमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी रिट निवेदनको एक प्रति नक्कल साथै राखी विपक्षीहरुलाई सूचना दिई लिखित जवाफ प्राप्त भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार गरी पेश गर्नु साथै अन्तरिम आदेश माग सम्बन्धमा विचार गर्दा दुवै पक्ष बीच छलफल गरी निष्कर्षमा पुग्न उपयुक्त हुने देखिँदा छलफलका लागि मिति २०७०।१।२७ को तारिख तोकी सो मितिसम्म रिट निवेदकलाई २०७०।२।१२ देखि अवकाश हुने भनी गरिएको निर्णय र दिइएका सूचना कार्यान्वयन नगर्नु भनी तत्कालीन अन्तरिम आदेश जारी गरिएको छ । यसको सूचना विपक्षीहरुलाई समेत दिनु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।१।१७ को आदेश ।
३. यसमा निवेदकले सेवा प्रवेश गर्दा भरेको सिटरोल फारम र एस.एल.सी.को चारित्रिक प्रमाणपत्र तथा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट दिएको पत्रमा समेत निजको जन्ममिति २०१२।२।१२ भनी उल्लेख भएको देखिएकाले निवेदन माग बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गर्ने अवस्था नदेखिएको हुँदा मिति २०७०।१।१७ को यस अदालतबाट जारी अन्तरिम आदेशलाई निरन्तरता दिन मिलेन । नियमबमोजिम गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।१।२७ को आदेश ।

४. प्राधिकरणको सेवा प्रवेश गर्ने क्रममा निजले अध्ययन गरेको श्री शंकर माध्यमिक विद्यालयको मिति २०३०।३।१० को School leaving certificate मा निजको जन्ममिति १९५५/५/२५ (२०१२।२।१२) उल्लेख भएको छ । प्राधिकरणको कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०६२ को विनियम ८४(१) मा ५८ वर्ष पूरा भएपछि अनिवार्य अवकास पाउने प्रावधान रहेको छ । विनियम ९३ मा शैक्षिक संस्थाको प्रमाणपत्र, नागरिकता प्रमाणपत्र वा वैयक्तिक विवरण वा सिटरोल मध्ये जुनबाट गणना गर्दा ५८ वर्ष पहिले आउँछ, सोहीलाई कायम गरी उमेरको गणना गर्ने व्यवस्था छ । यस प्रकार विनियम ९३(क) मा उल्लेखित कागजात मध्ये School leaving certificate को आधारमा उमेर गणना गर्दा मिति २०७०।२।१२ मा ५८ वर्ष पूरा हुने भएकाले सोही मुताबिक अवकाशको जानकारी दिइएको थियो । विपक्षीले जन्ममिति २०१५।८।५ हुनु पर्ने भनी दिएको निवेदन अनुसार परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयमा पत्राचार गरी बुझ्दा उक्त कार्यालयको अभिलेखमा जन्ममिति २०१२।२।१२ भएको भनी मिति २०६९।१०।१० मा किटानी जानकारी आएको तथा विपक्षीले जिल्ला शिक्षा कार्यालय रौतहटको जन्ममिति संशोधनको सिफारिश पेश गरेपनि आधिकारिक निकाय परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट जन्ममिति संशोधन भएको छैन । उमेर, नाम र जात सच्चाउने नियमहरू, २०१७ बमोजिम आधिकारिक निकायबाट शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको उमेर सच्चाउने निर्णय भएको छैन । कानूनले तोकेको आधिकारिक निकायको निर्णय बाहेक अन्य सिफारिशलाई आधार लिन मिल्ने हुँदैन । निवेदकले सबैभन्दा पछिल्लो पटक सेवाको निम्ती दरखास्त गर्दा दर्खास्त फारम र सिटरोलमा आफ्नै हस्ताक्षरले उमेर खुलाएकोमा विवाद छैन । अतः निजको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको आधारमा निजलाई मिति २०७०।२।१२ देखि लागू हुने गरी सेवाबाट अवकास दिइएको कानूनसम्मत छ । यस कार्यबाट निवेदकको कुनै पनि हकमा असर नपर्ने हुँदा रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षीहरूको संयुक्त लिखित जवाफ ।
५. नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा निवेदक तथा विपक्षीहरूतर्फबाट कोही पनि कानून व्यवसायी उपस्थित नहुनु भएकाले प्रस्तुत मुद्दामा निवेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा, प्रस्तुत

मुद्दामा निवेदन माग बमोजिम परमादेश समेतको आदेश जारी हुने हो वा होइन ? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

६. निर्णयतर्फ विचार गर्दा, निवेदकले एस.एल.सी. फर्म भर्दा भूलवश जन्ममिति २०१२।०२।१२ लेखिन गएको हुँदा सच्चाई पाउँ भनी निवेदन दिई परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट वि.सं. २०१५।०८।०९ (ई.सं.१९५८।११।२४) हुने गरी एडमिसन रजिष्टर समेत सच्चाई एस.एल.सी. बोर्डमा जानकारी गराइएको र सम्बन्धित गा.वि.स.बाट म निवेदकको जन्ममिति २०१५।०८।०९ हुने व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ भनी सिफारिश गरेको अवस्थामा मेरो वास्तविक जन्म मितिको आधारमा उमेरको हिसाब गरी मिति २०७०।२।१२ मा उमेर ५८ वर्ष पूरा हुने भनी मिति २०६९।९।२७ को पत्र दिएकाले मेरो वास्तविक जन्ममिति कायम गरी पाउँ भनी कार्यकारी निर्देशक समक्ष निवेदन दिएकोमा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयको मिति २०६९।१०।१० को पत्रमा उल्लेख भएको जन्ममिति तथा तत्कालिन श्री ५ को सरकार गृह मन्त्रालयको मिति २०५३।२।१ को परिपत्र लगायतको आधारमा अवकाशको जनाउ यथावत कायम रहने भनी मिति २०६९।१०।१५ को निर्णय अनुसार जानकारी गराएको भनी मिति २०६९।१०।१९ को पत्र दिएकाले गृह मन्त्रालयको पत्रमा शैक्षिक प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको उमेरका सम्बन्धमा कुनै विवाद भएमा सम्बन्धित जिल्ला कार्यालय र जिल्ला शिक्षा कार्यालय बुझी प्रमाणित हुन आएमा त्यसलाई आधार मान्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिएकाले मैले जिल्ला शिक्षा कार्यालय, रौतहटको सिफारिश साथ मिति २०६९।११।१७ मा उप कार्यकारी निर्देशक समक्ष निवेदन दिएकोमा उमेर र अवकाशको सम्बन्धमा कुनै निर्णय नगरी पूर्व निर्णय र पत्र यथावत रहेको आसयको पत्र मिति २०६९।११।३० मा दिएको छ । म निवेदकको वास्तविक जन्ममिति २०१५।८।९ रहेकाले अवकाश दिने भनी उल्लेख भएको मिति २०७०।२।१२ मा उमेर ५८ वर्ष नभै ५४ वर्ष ५ महिना २७ दिन मात्र हुने हुँदा निवेदकलाई उमेर नपुगी अनिवार्य अवकाश दिन खोजिएको मिति २०६९।९।२७ को जनाउ पत्र, मिति २०६९।१०।१५ मा भएको निर्णय, निर्णयको जानकारी गराएको मिति २०६९।१०।१९ को पत्र, जन्ममिति सम्बन्धमा लेखिएको मिति २०६९।११।३० को पत्र लगायत सो सम्बन्धमा प्रत्यर्थीहरुबाट भए गरिएका टिप्पणी,आदेश, निर्णय, पत्र पत्राचार लगायतका सम्पूर्ण काम कारबाहीहरु नेपालको

अन्तरिम संविधानको धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी म निवेदकको बास्तविक जन्ममिति २०१५।०८।०९ कायम गरी मिति २०७३।८।९ सम्म सेवा गर्न दिनु दिलाउनु भनी परमादेश लगायतका जो चाहिने आज्ञा आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन माग दाबी रहेकोमा यी निवेदकले उमेर, नाम र जात सच्चाउने नियमहरू, २०१७ बमोजिम आधिकारिक निकायबाट शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको उमेर सच्चाउने निर्णय गराएको नदेखिएको, निवेदकले सेवा प्रवेश गर्दा भरेको सिटरोल फारम र निवेदकले निवेदन साथ पेश गरेको एस.एल.सी.को चारित्रिक प्रमाणपत्र देखिन्छ । निवेदकले उमेर सच्चाउन सम्बन्धित विद्यालयको सिफारिश पठाएकोमा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट मिति २०६९।१०।१० मा दिएको पत्रमा कार्यालयमा रहेको अभिलेख अनुसार निजको जन्ममिति २०१२।२।१२ भएको भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ । त्यसै गरी गृह मन्त्रालयको मिति २०५३।२।१ को पत्रमा नागरिकता प्रमाणपत्र र शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रमा उल्लिखित जन्ममिति फरक परेमा एस.एल.सी. वा सो सरहको शैक्षिक योग्यताको प्रमाण पत्रमा लेखिएको जन्ममितिलाई आधार मान्ने भनी मिति २०५०।११।१६ मा श्री ५ को सरकार मन्त्री परिषदद्वारा निर्णय भएको, सो भन्दा मुनिको शैक्षिक योग्यता हुनेको हकमा शैक्षिक योग्यताको प्रमाण पत्रलाई नै आधार मान्ने र सो आधार शंकास्पद देखिन आएमा सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालय बुझी प्रमाणित हुन आएमात्र त्यसलाई आधार मान्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ । यी निवेदकको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र एस.एल.सी. र सो भन्दा पनि माथि रहेको अवस्थामा एस.एल.सी. वा सो सरहको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रमा लेखिएको जन्ममितिलाई आधार मान्नु पर्ने हुँदा सम्बन्धित जिल्ला शिक्षा कार्यालयले गरेको सिफरिशलाई आधार मान्न मिल्ने देखिदैन । अतः यी निवेदक आफैले भरेको सिटरोल फारम र एस.एल.सी.को चारित्रिक प्रमाणपत्र तथा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट मिति २०६९।१०।१० मा दिएको पत्रमा समेत निजको जन्ममिति २०१२।२।१२ भनी उल्लेख भएको देखिएको र निज निवेदक नेपाल विद्युत प्राधिकरणको मिति २०६९।९।२७ को पत्रअनुसार मिति २०७०।२।१२ मा सेवा निवृत्त भई उक्त पत्र अनुसारको काम नै सम्पन्न भई प्रस्तुत निवेदनको औचित्य समेत समाप्त भैसकेको हुँदा निवेदन माग बमोजिम निजको जन्ममिति २०१५।८।९ कायम

गरी सो अनुसार निजलाई ५८ वर्ष उमेर पुग्ने अवधिसम्म सेवामा काम गर्न दिनु भनी परमादेश समेतको आदेश जारी गर्नु पर्ने अवस्था विद्यमान देखिएन ।

७. तसर्थ माथि उल्लिखित तथ्य, प्रमाण र कानूनका आधारमा भरेको सिटरोल फारम र एस.एल.सी.को चारित्रिक प्रमाणपत्र तथा परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट मिति २०६९।१०।१० मा दिएको पत्रमा समेत निजको जन्ममिति २०१२।२।१२ भनी उल्लेख भएको देखिएको र नेपाल विद्युत प्राधिकरणको मिति २०६९।९।२७ को पत्र अनुसार मिति २०७०।२।१२ मा निवेदक सेवा निवृत्त भई उक्त पत्र अनुसारको काम नै सम्पन्न भई प्रस्तुत निवेदनको औचित्य समेत समाप्त भैसकेको हुँदा निज निवेदकको जन्ममिति २०१५।८।९ कायम गरी सो अनुसार निजलाई ५८ वर्ष उमेर पुग्ने अवधि मिति २०७३।८।९ सम्म सेवामा काम गर्न दिनु भनी परमादेश समेतको आदेश जारी गर्नु पर्ने अवस्था विद्यमान नदेखिएकाले निवेदन माग बमोजिम परमादेश समेतको आदेश जारी गर्नु परेन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। आदेशको जानकारी विपक्षीहरूलाई दिई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाइदिएन।

(हरिकृष्ण कार्की)

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

(टंकबहादुर मोक्तान)

न्यायाधीश

उपरिजिष्टार:- शिवलाल पाण्डेय

कम्प्युटर अपरेटर:- सिजन रेग्मी

इति संवत् २०७४ साल फाल्गुण महिना ८ गते रोज ३ शुभम् -----